

Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Η Ελλάδα υπήρξε ανέκαθεν πλούσια σε υγροτόπους. Κατά τις δύο τελευταίες γενιές αποξηράνθηκαν τα δύο τρίτα των υγροτοπικών της εκτάσεων για την ανάπτυξη της γεωργίας, της βιομηχανίας και του τουρισμού καθώς και για την καταπολέμηση της ελονοσίας. Το ένα τρίτο που απέμεινε αναγνωρίζεται σήμερα ως ένα από τα πολυτιμότερα βιολογικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά κεφάλαια της χώρας μας αλλά και της Ευρώπης. Η διατήρηση και η προστασία του κεφαλαίου αυτού είναι νομοθετικά κατοχυρωμένη με εθνικούς νόμους, Κοινοτικές Οδηγίες και διεθνείς συμβάσεις. Στην πράξη όμως η προστασία των υγροτόπων μας δεν είναι αποτελεσματική παρά τις προσπάθειες που καταβάλλουν κρατικές υπηρεσίες, ερευνητικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα καθώς και ελληνικές και διεθνείς περιβαλλοντικές οργανώσεις. Υπάρχουν καθημερινές σχεδόν μαρτυρίες όχι τόσο για ολοκληρωτικές αποξηράνσεις υγροτόπων, αν και αυτές δεν λείπουν εντελώς, αλλά για υποβαθμίσεις των υγροτοπικών λειτουργιών και των αξιών τους για την ελληνική κοινωνία.

Ένας από τους σπουδαιότερους λόγους για τους οποίους δεν αποδίδουν οι προσπάθειες σωτηρίας των ελληνικών υγροτόπων είναι η έλλειψη εθνικής στρατηγικής για τη διατήρηση και συνετή, ολοκληρωμένη διαχείρισή τους. Μια πλήρης πρόταση για εθνική στρατηγική διατυπώθηκε το 1989-90 από πολλούς έλληνες και ξένους επιστήμονες, εκπροσώπους κρατικών και κοινοτικών υπηρεσιών και περιβαλλοντικών οργανώσεων σε ειδικές ημερίδες που έγιναν στη Θεσσαλονίκη, Αθήνα, Ξάνθη και Πάτρα στο πλαίσιο ειδικού προγράμματος που συντόνισαν το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση, το Εργαστήριο Οικολογίας του Τμήματος Γεωπονίας του Α.Π.Θ. και η Παγκόσμια Ένωση Διατήρησης της Φύσης. Ανάμεσα στις προτάσεις που έγιναν αποδεκτές σ' αυτές τις ημερίδες ήταν η ίδρυση ενός φορέα ειδικού σε θέματα προστασίας και διαχείρισης των ελληνικών υγροτόπων. Ο φορέας αυτός πήρε τη μορφή του Ελληνικού Κέντρου Βιοτόπων-Υγροτόπων το οποίο ιδρύθηκε το 1991, ύστερα από πρόταση του ΥΠΕΧΩΔΕ προς την Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ως αυτόνομος οργανισμός στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας.

Το Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων (ΕΚΒΥ) άρχισε να λειτουργεί το φθινόπωρο του 1991 σε εγκαταστάσεις που του παραχώρησε προσωρινά το Αγρόκτημα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Τμήματος Γεωπονίας. Η λειτουργία του ρυθμίζεται από τους όρους του ιδρυτικού συμβολαίου που έχουν υπογράψει η Γενική Διεύθυνση XI της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και το Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας για την "ίδρυση και πρώτη φάση λειτουργίας του Ελληνικού Κέντρου Βιοτόπων-Υγροτόπων". Η χρηματοδότηση προέρχεται κατά 75% από την Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και κατά 25% από το ΥΠΕΧΩΔΕ, το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση και άλλες πηγές.

Σκοποί του Κέντρου είναι:

1. Η διεύρυνση, εμβάθυνση και βελτίωση των επιστημονικών και τεχνικών γνώσεων για τους ελληνικούς υγροτόπους.
2. Η παρακολούθηση των εμφανιζόμενων απειλών (και άλλων μεταβολών) και η συμβολή στην εξουδετέρωσή τους.
3. Η πρόγνωση εξελίξεων δυσμενών για την αιφορική χρήση των υγροτόπων και η συμβολή στην αποτροπή τους.
4. Η παροχή επιστημονικών και τεχνικών συμβουλών σε κάθε ενδιαφερόμενο και ιδίως στις κρατικές υπηρεσίες.
5. Η συμβολή στην ενημέρωση των πολιτών και ειδικών κοινωνικών ομάδων για τις ωφέλειες που προκύπτουν για το κοινωνικό σύνολο από τη διατήρηση όλων των υγροτοπικών λειτουργιών και αξιών.
6. Η προώθηση της εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης που έχει ως αντικείμενο την ολοκληρωμένη αιφορική διαχείριση των υγροτόπων και των λεκανών απορροής τους.
7. Η παρέμβαση προς κάθε αρμόδια αρχή για τη λήψη μέτρων και την υιοθέτηση νόμων που αποβλέπουν στη βελτίωση της ολοκληρωμένης αιφορικής διαχείρισης των υγροτόπων και των λεκανών απορροής τους.

Γενικός σκοπός του Κέντρου είναι να συμβάλει στην ανάσχεση και αντιστροφή της απώλειας και υποβάθμισης των υγροτόπων τόσο στην Ελλάδα όσο και στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου.

Το Κέντρο διοικείται από πενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο πρόεδρος του οποίου είναι η κα Νίκη Γουλανδρή. Πολυμελής Συμβουλευτική Επιτροπή αποτελούμενη από εκπροσώπους των Υπουργείων ΠΕΧΩΔΕ και Γεωργίας, της ΕΟΚ, ελληνικών και διεθνών περιβαλλοντικών οργανώσεων καθώς και από έλληνες και ξένους ειδικούς επιστήμονες παρέχει συμβουλές σε θέματα οργάνωσης και γενικής πολιτικής. Στον προγραμματισμό των ειδικών δραστηριοτήτων και στον έλεγχο της εκτέλεσής τους το προσωπικό του Κέντρου έχει τη βοήθεια οκταμελούς επιστημονικής επιτροπής η οποία αποτελείται από έλληνες επιστήμονες διαφόρων ειδικοτήτων.

Οι πρώτες δραστηριότητες του Κέντρου, που άρχισαν ουσιαστικά από το 1992, περιλαμβάνουν τη συλλογή πληροφοριών και τη διεξαγωγή μελετών για την καταγραφή και διαχείριση του υγροτοπικού πλούτου και την παρακολούθηση των κινδύνων που απειλούν τους υγροτόπους, την ενημέρωση των πολιτών και ειδικών κοινωνικών ομάδων και την παροχή πληροφοριών και έκφραση γνώμης ιδίως προς το ΥΠΕΧΩΔΕ αλλά και προς άλλες δημόσιες υπηρεσίες, επιστήμονες κ.λπ.

Οι δραστηριότητες αυτές διεξάγονται σε συνεργασία με ιδρύματα, οργανώσεις και άτομα από την Ελλάδα και το εξωτερικό που ενδιαφέρονται για την προστασία και την ολοκληρωμένη διαχείριση των υγροτόπων. Ιδιαίτερη σημασία δίνει το Κέντρο στη συνεργασία του με το ΥΠΕΧΩΔΕ και άλλα υπουργεία καθώς και με ελληνικές και διεθνείς περιβαλλοντικές οργανώσεις.

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΕΙΚΟΣΙ ΜΗΝΕΣ

Το Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων συμπληρώνει αυτή τη στιγμή τους πρώτους 20 μήνες λειτουργίας του (Σεπτέμβριος 1991-Απρίλιος 1993). Οι πρώτοι οκτώ μήνες αφιερώθηκαν στη διοικητική και επιστημονική στελέχωση, στην οργάνωση, στη δημιουργία υλικοτεχνικής υποδομής και στον προγραμματισμό των δραστηριοτήτων. Παράλληλα, άρχισε και η εκτέλεση ορισμένων δραστηριοτήτων από το προσωπικό του Κέντρου και από εξωτερικούς συνεργάτες του. Οι δραστηριότητες του Κέντρου αναπτύσσονται σε ανταπόκριση των γενικών συμβατικών υποχρεώσεων έναντι της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των επιμέρους σκοπών που αναφέρθηκαν ή-

Απογραφή υγροτόπων

Απογραφή όλων των ελληνικών υγροτόπων. Συλλογή πληροφοριών για τα βιοτικά και αβιοτικά χαρακτηριστικά τους καθώς και για τη χρήση κάθε υγροτόπου ξεχωριστά, τις πιέσεις που δέχεται, τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την προστασία του κ.λπ.

Ομαδοποίηση υγροτόπων

Μελέτη που έχει στόχο την κατάταξη των ελληνικών υγροτόπων σε κατηγορίες βάσει συγκεκριμένων αβιοτικών, βιοτικών και ανθρωπογενών γνωρισμάτων.

Παρακολούθηση υγροτόπων

Πρόγραμμα παρακολούθησης σε τακτικά χρονικά διαστήματα των αλλαγών που συμβαίνουν στους υγροτόπους. Το πρόγραμμα αυτό βρίσκεται στο πρώτο του στάδιο που είναι η παρακολούθηση των απειλών έτσι ώστε να ειδοποιούνται έγκαιρα οι αρχές και οι πολίτες.

Δημιουργία βιβλιοθήκης

Οργάνωση της βασικής βιβλιοθήκης του Κέντρου που θα περιλαμβάνει καταρχήν όλες τις ερευνητικές εργασίες και μελέτες που έχουν γίνει για τους ελληνικούς υγροτόπους και θα συμπληρωθεί με βασικά βιβλία για τους υγροτόπους και διάφορα διεθνή και ελληνικά περιοδικά.

Επιστημονική πληροφόρηση

Παροχή πληροφοριών και έκφραση γνώμης προς το Ελληνικό Κράτος και την Τοπική Αυτοδιοίκηση (και προς την ΕΟΚ) για θέματα υγροτόπων. Ειδική μέριμνα για υποβοήθηση του έργου της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ για την προστασία και διαχείριση υγροτόπων (π.χ. οριοθετήσεις, διαχειριστικά σχέδια κ.λπ.).

Κριτήρια αναγνώρισης και οριοθέτησης

Επανεκτίμηση των κριτηρίων βάσει των οποίων γίνεται η αναγνώριση των υγροτοπικών περιοχών και η οριοθέτηση των προστατευομένων ζωνών στους υγροτόπους και επεξεργασία μεθόδων και τεχνικών προσαρμοσμένων στις ελληνικές συνθήκες.

Υγρότοπος του Αγίου Μάμα

Μελέτη των οικολογικών συνθηκών στον υγρότοπο του Αγίου Μάμα, στη Χαλκιδική, και της χλωρίδας και βλάστησης των γειτονικών θινών με σκοπό τη διαμόρφωση διαχειριστικών προτάσεων για την προστασία της περιοχής από μη συνετή χρήση.

Δέλτα Καλαμά

Μελέτη των οικολογικών συνθηκών και εκτίμηση των διαφορών ενδιαιτημάτων στο δέλτα του Καλαμά η οποία θα καταλήξει σε πρόταση για τη λήψη διαχειριστικών μέτρων.

Παραποτάμια δάση Νέστου και Στρυμόνα

Συλλογή πληροφοριών για τη δομή και λειτουργία των παραποτάμιων δασικών οικοσυστημάτων στους ποταμούς Νέστο και Στρυμόνα με σκοπό την επίτευξη της αειφορικής διαχείρισής τους.

Επίβλεψη μελέτης Δέλτα Πηνειού

Καθορισμός προδιαγραφών και επίβλεψη της διαχειριστικής μελέτης η οποία ανατέθηκε σε μελετητικό γραφείο από την Κτηματική Εταιρία του Δημοσίου.

Πρώην λίμνη Κάρλα

Καθορισμός των προδιαγραφών μιας ολοκληρωμένης διεπιστημονικής μελέτης σχετικά με τα πολλαπλά προβλήματα που έχει δημιουργήσει η αποξήρανση της λίμνης Κάρλας. Κριτική επισκόπηση των μελετών που έχουν γίνει ως τώρα.

Διατήρηση των βουβαλίων Μακεδονίας και Θράκης

Συλλογή πληροφοριών για το μέγεθος και τη σύνθεση του πληθυσμού, τη διατροφή, την αναπαραγωγή και τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις των ελάχιστων βουβαλίων που απομένουν ακόμη στους υγρότοπους της Μακεδονίας και της Θράκης.

Βαρέα μέταλλα στο Δέλτα του Αξιού

Μελέτη για την επίδραση των εδαφολογικών και υδρολογικών παραμέτρων στην κινητικότητα και τη συγκέντρωση βαρέων μετάλλων στο Δέλτα του Αξιού με σκοπό την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στην ευρύτερη περιοχή και τη λήψη μέτρων προστασίας.

Καθλιεργητικές τεχνικές και ποιότητα νερών

Μελέτη των συνεπειών της λίπανσης, των μετασυσλεκτικών υπολειμμάτων και της κατεργασίας του εδάφους στην ποιότητα των επιφανειακών νερών με σκοπό τη διαμόρφωση προτάσεων για αειφορική χρήση των χερσαίων και υγροτοπικών περιοχών της λεκάνης απορροής.

Χρήση υδροβίων φυτών για επεξεργασία λυμάτων

Μελέτη των δυνατοτήτων της υδρόβιας βλάστησης και ιδιαίτερα των καλαμώνων στην επεξεργασία και τον καθαρισμό λυμάτων και εκτίμηση των πλεονεκτημάτων της μεθόδου αυτής για τον καθαρισμό των λυμάτων που προέρχονται από μικρές κοινότητες.

Πρόγραμμα Δράσης

για τους υγροτόπους της Μεσογείου (MedWet)

Μέχρι στιγμής το Κέντρο συμμετέχει σε τρία από τα πέντε υποπρογράμματα του MedWet (ενημέρωση κοινού, επαγγελματική κατάρτιση, απογραφή και παρακολούθηση υγροτόπων).

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

δη. Οι προτεραιότητες δράσεων βασίσθηκαν σε ποικίλα κριτήρια π.χ. ανθρώπινο δυναμικό, τρέχουσες εξελίξεις, πιστώσεις, δυνατότητες συνεργασίας, υφιστάμενη υλικοτεχνική υποδομή. Στις δύο αυτές σελίδες παρουσιάζονται οι κυριότερες δραστηριότητες του Κέντρου που ολοκληρώθηκαν ή βρίσκονται στο τελικό στάδιο. Μερικές από αυτές είναι πάγιες (π.χ. παρακολούθηση) ενώ άλλες αποτελούν έργα συγκεκριμένης διάρκειας (π.χ. μελέτη παραποτάμιων δασών Νέστου και Στρυμόνα). Οι υπεύθυνοι εκτέλεσης των δραστηριοτήτων προέρχονται από το προσωπικό του Κέντρου ή από άλλους φορείς.

Συναντήσεις εργασίας με περιβαλλοντικές οργανώσεις

Στο πλαίσιο των προγραμματισμένων ενεργειών του για τη δημιουργία ανοικτής γραμμής επικοινωνίας με τις περιβαλλοντικές οργανώσεις, το ΕΚΒΥ οργάνωσε, σε συνεργασία με την Οικολογική Ομάδα Ροδόπης, την πρώτη Συνάντηση στο Φανάρι της Βιστονίδας στις 13-15 Δεκεμβρίου 1991. Σκοπός της Συνάντησης ήταν η γνωριμία των ανθρώπων του Κέντρου με τους εκπροσώπους των οργανώσεων ή και με ιδιώτες που δραστηριοποιούνται για τη σωτηρία των υγροτόπων και η δημιουργία δικτύου επικοινωνίας και συνεργασίας με αυτούς. Στη Συνάντηση πήραν μέρος εκπρόσωποι 26 περιβαλλοντικών οργανώσεων από όλη την Ελλάδα καθώς και εκπρόσωποι του Παγκόσμιου Ταμείου για τη Φύση, του βιολογικού σταθμού Tour du Valat και του Ταμείου Ευρωπαϊκής Φυσικής Κληρονομιάς.

Η δεύτερη Συνάντηση έγινε σε συνεργασία με την Οικολογική Ομάδα του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Σερρών στις 22-24 Μαΐου 1992 στα Λουτρά Σιδηροκάστρου. Σ' αυτήν πήραν μέρος 20 εκπρόσωποι οργανώσεων και 10 ιδιώτες. Τέθηκαν οι βάσεις για μια πιο στενή συνεργασία του Κέντρου με τις περιβαλλοντικές οργανώσεις κυρίως στα θέματα της απογραφής και παρακολούθησης των υγροτόπων με βάση τα σχετικά προγράμματα του Κέντρου. Επίσης στη Συνάντηση τονίστηκε ιδιαίτερα η σημασία της επιστημονικής στήριξης των δραστηριοτήτων που αφορούν την προστασία και κυρίως τη συνετή χρήση των υγροτόπων.

Στις 22-24 Ιανουαρίου 1993 έγινε στη Βέροια η τρίτη Συνάντηση που οργάνωσε η Οικολογική Ομάδα Βέροιας με κύριο θέμα τη δημιουργία ενός πανελλαδικού δικτύου συνεργασίας των ελληνικών περιβαλλοντικών οργανώσεων που θα μπορούσε να εξασφαλίσει την έγκαιρη αλληλοενημέρωσή τους και τον συντονισμό των ενεργειών τους. Στη λειτουργία ενός τέτοιου δικτύου μπορεί να συμβάλει το Κέντρο παρέχοντας πληροφορίες σε οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο.

Οργάνωση σεμιναρίων

Ανάμεσα στις δραστηριότητες του Κέντρου είναι η οργάνωση και συνδιοργάνωση σεμιναρίων για θέματα υγροτόπων. Το πρώτο σεμινάριο, που είχε δοκιμαστικό χαρακτήρα και συντονίστηκε από την επίκουρη καθηγήτρια Οικολογίας του ΑΠΘ κα. Δέσποινα Βώκου, έγινε στις 5-6 Δεκεμβρίου 1992 στις εγκαταστάσεις του Κέντρου. Απευθυνόταν σε εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και είχε γενικό θέμα τις λειτουργίες και αξίες των υγροτόπων. Τα επιμέρους θέματα παρουσίασαν μέλη του προσωπικού του Κέντρου καθώς και οι προσκεκλημένοι επιστήμονες κ.κ. Χρυσούλα Αθανασίου, Στέλλα Δημητριάδου, Αγγελική Δημητρίου, Α. Καραμέρης, Δ. Μπαμπαλώνας, Ν. Παπαγεωργίου, Ι. Παπαγιάννης, Μυρτώ Πυροβέτση, Π. Σμύρης, Δήμητρα Σπάλα και Α. Φιλοβίκος.

Συμμετοχή σε συνέδρια και εκδηλώσεις

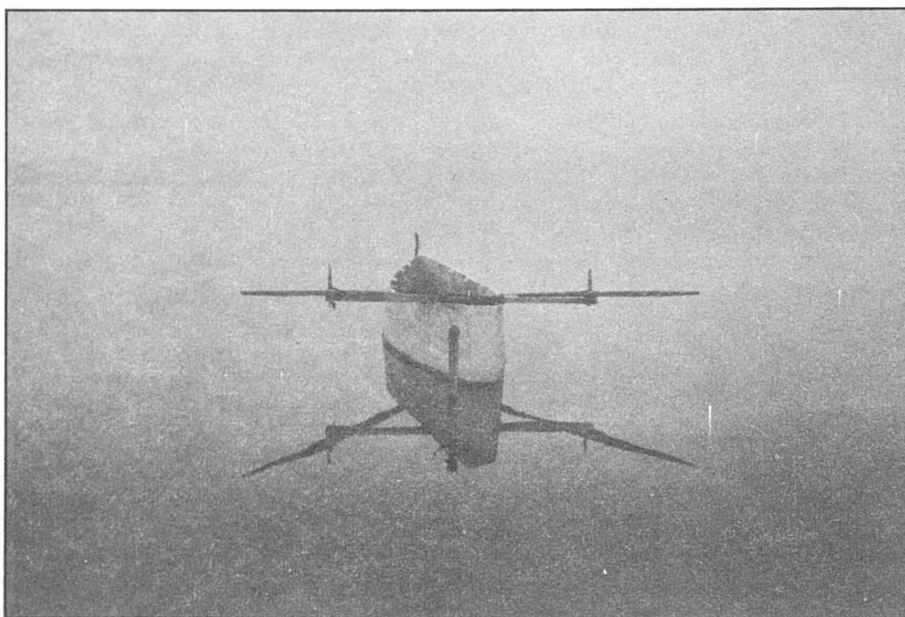
Οι κυριότερες συμμετοχές του Κέντρου σε συνέδρια και εκδηλώσεις ήταν ως τώρα οι εξής: (α) Δύο συνέδρια για την περιβαλλοντική εκπαίδευση στο Σιδηρόκαστρο (διεθνές) και στον Βόλο. Συμμετοχή με εισηγήσεις του Ι. Τρούμπη. (β) Συναντήσεις στο πλαίσιο του Προγράμματος Ανταλλαγής Εμπειριών για την Προστασία των Υγροτόπων της Μεσογείου που οργάνωσε η ETANAM. Συμμετοχή Ι. Τρούμπη και Μαρίας Κατσακίωρη. (γ) Τέταρτο Διεθνές Συνέδριο Υγροτόπων στο Οχάιο των ΗΠΑ. Συμμετοχή του Π.Α. Γεράκη. (Ας σημειωθεί ότι στο Συνέδριο παρουσίασαν εργασίες τους οι Έλληνες επιστήμονες Α. Καραθανάσης, Φ. Χελιώτης και Μυρτώ Πυροβέτση). (δ) Συσκέψεις Νομαρχιακής Επιτροπής Υγροτόπων Θεσσαλονίκης. Συμμετοχή Εύας Παπαστεργιάδου και Π.Α. Γεράκη. (ε) Εικοστή πέμπτη Συνάντηση και τεχνικές συσκέψεις του Διεθνούς Γραφείου Έρευνας Υδροβίων Πουλίων και Υγροτόπων (IWRB) στη Φλόριντα των ΗΠΑ. Συμμετοχή με εισήγηση του Γ. Ζαλιδή. (στ) Διεπαινετική τηλεοπτική συζήτηση για θέματα υγροτόπων που συνδιοργανώθηκε με το Αμερικανικό Κέντρο. Η ελληνική πλευρά εκπροσωπήθηκε από τους Μ. Καρτέρη, Μυρτώ Πυροβέτση, Α. Ζαρκανέλλα και Γ. Ζαλιδή. (η) Δύο συνέδρια για το περιβάλλον που οργανώθηκαν στην Αθήνα από το ΓΕΩΤΕΕ και ΤΕΕ. Συμμετοχή με εισηγήσεις του Γ. Ζαλιδή. (θ) Δέκατο πέμπτο Πανελλήνιο Συνέδριο της ΕΕΒΕ και Τέταρτο Συνέδριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Διατήρηση των Ακτών. Παρουσιάστηκαν εργασίες της Εύας Παπαστεργιάδου και του Δ. Μπαμπαλώνας. (ι) Τριήμερη εκδήλωση της Θεραπευτικής Κοινότητας Ιθάκη. Εισήγηση της Μαρίας Κατσακίωρη. (ια) Συνάντηση εργασίας για τον Σχεδιασμό της Διαχείρισης Υγροτοπικών Φυσικών Περιοχών που οργανώθηκε από το Συμβούλιο Υπαίθρου της Ουαλίας και από το Γραφείο Ραμσάρ. Συμμετοχή της Μαρίας Αναγνωστοπούλου.

Έκδοση ενημερωτικού υλικού

Δημιουργία φωτογραφικού αρχείου, εκτύπωση αφισών και φυλλαδίων και άλλου υλικού με σκοπό την ενημέρωση του ευρύτερου κοινού για τις αξίες των υγροτόπων και την ανάγκη διατήρησης και συνετής χρήσης του υγροτοπικού πλούτου της χώρας.

Άλλες δραστηριότητες

Καθημερινή επικοινωνία με κρατικές υπηρεσίες, Τοπική Αυτοδιοίκηση, ελληνικές και ξένες περιβαλλοντικές οργανώσεις, έλληνες και ξένους επιστήμονες και απλούς πολίτες που ενδιαφέρονται για την προστασία των υγροτόπων. Συμμετοχή σε συσκέψεις για συγκεκριμένους υγροτόπους (π.χ. Πρέσπες, Βόλβη, Αζιός, Κερκίνη, Αμβρακικός) και για γενικότερα θέματα (π.χ. εφαρμογή Οδηγίας για τους Οικοτόπους, διαμόρφωση Εθνικής Στρατηγικής για την Ελληνική Φύση, διαμόρφωση Σχεδίου Δράσης για τους Αργυροπελεκάνους). Υποβοήθηση εκπαιδευτικών εκδρομών προπτυχιακών φοιτητών, ειδικών πρωτοβουλιών μαθητών, μεταπτυχιακών σπουδαστών, Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ορνιθολόγων κ.λπ.

Βάρκα στη λίμνη Δοιράνη, φωτ.: Βασίλειος Κούρτης

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

● Το πόσο σημαντική μπορεί να είναι η συμβολή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην αντιμετώπιση πολλών από τα προβλήματα των ελληνικών υγροτόπων δείχνει η δραστηριότητα της Κοινότητας Μετοχίου του νομού Αχαΐας που όχι μόνο προωθεί την περιβαλλοντική εκπαίδευση και ενημέρωση αλλά προχωρεί και σε ενέργειες για την προστασία των υγροτόπων της ευρύτερης περιοχής. Πρόσφατο παράδειγμα της δραστηριότητας αυτής

αποτελεί η οριοσήμανση της ακτής και η νομική δίωξη των κτηνοτρόφων που επιχειρούν την καταπάτηση του δάσους της Στροφυλιάς.

● Τη συμπαράσταση του Κέντρου ζήτησε ο Δήμος Σκοπέλου που απευθύνθηκε σε κάθε αρμόδια δημόσια αρχή καθώς και στον Τύπο για την αποτροπή επιχωμάτωσης υγροτόπου στη θέση Μηλιά Σκοπέλου. Οι ενέργειες του Δημάρχου είχαν ως αποτέλεσμα την προσωρινή αναστολή των εργασιών μέχρι να διερευνηθεί το ιδιοκτησιακό καθεστώς της περιοχής.

Καλαμά αντίστοιχα.

● Την παρέμβαση του Κέντρου ζήτησε ο Δήμος Σκοπέλου που απευθύνθηκε σε κάθε αρμόδια δημόσια αρχή καθώς και στον Τύπο για την αποτροπή επιχωμάτωσης υγροτόπου στη θέση Μηλιά Σκοπέλου. Οι ενέργειες του Δημάρχου είχαν ως αποτέλεσμα την προσωρινή αναστολή των εργασιών μέχρι να διερευνηθεί το ιδιοκτησιακό καθεστώς της περιοχής.

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΦΟΡΕΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΩΝ

● Στις 28 Νοεμβρίου 1992 έγιναν τα εγκαίνια του Κέντρου Πληροφόρησης του Εθνικού Δρυμού των Πρεσπών που στεγάζεται στο παλιό τυροκομείο του γεωργοκτηνοτροφικού συνεταιρισμού στον Αγ. Γερμανό το οποίο έχει ανακαινίσει η Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών. Στον πρώτο όροφο εκτός από τα γραφεία του Κέντρου στεγάζεται μόνιμη έκθεση στην οποία παρουσιάζονται οι φυσικές και πολιτιστικές αξίες της περιοχής των Πρεσπών ενώ το ισόγειο θα διαμορφωθεί σε χώρο προβολών και διαλέξεων. Στα γραφεία του Κέντρου θα παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τις ευκολίες αναψυχής, τα μονοπάτια, τους

τόπους παρατήρησης τοπίου και ορνιθοπανίδας, τα πολιτιστικά στοιχεία, τα τοπικά προϊόντα κ.λπ. της περιοχής των Πρεσπών.

● Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης θα αποκτήσει η ευρύτερη περιοχή Κοτυχίου του νομού Αχαΐας με την αποπεράτωση των έργων ανάπλασης του "πρώην βασιλικού κυνηγετικού περιπτέρου" στο χωριό Λάππα Μετοχίου. Το έργο αυτό εντάσσεται σε μια γενικότερη προσπάθεια για τη δημιουργία προϋποθέσεων που θα ευνοήσουν τη μελλοντική ολοκληρωμένη διαχείριση του ευρύτερου συμπλέγματος των υγροτόπων της περιοχής. Στην

προσπάθεια αυτή θα συμβάλει και η δημιουργία επιστημονικού σταθμού στις παρυφές του δάσους της Στροφυλιάς.

● Επίσκεψη στη λίμνη Κερκίνη και άλλους υγροτόπους της Μακεδονίας πραγματοποίησαν 20 φοιτητές του Τμήματος Βιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών συνοδευόμενοι από τους ακαδημαϊκούς δασκάλους τους Μαργαρίτα Αριανούτσου, Τριαντάφυλλο Τάφα, Ιωάννη Μπίτη και Δανιήλ Δανηλίδη. Η εκπαιδευτική αυτή εκδρομή αποτελεί ένα ακόμα δείγμα του συνεχιζόμενου ενδιαφέροντος του Τμήματος αυτού για τους ελληνικούς υγροτόπους.

Εξακολουθούν οι διχογνωμίες

Η εκτροπή του Αχελώου είναι ένα από τα λεγόμενα "μεγάλα έργα" και αυτό που έχει προκαλέσει τις περισσότερες αντιδράσεις τόσο στη χώρα μας όσο και στην Κοινότητα.

Οι πρώτες αναφορές στην ιδέα της εκτροπής των νερών του Αχελώου στο Θεσσαλικό κάμπο χρονολογούνται από τις αρχές της δεκαετίας του 1950 αλλά η επίσημη κυβερνητική εξαγγελία για το έργο έγινε την άνοιξη του 1984. Τότε εκφράστηκαν και οι πρώτες αντιρρήσεις (π.χ. άρθρο του Μ. Μοδινού στον "Δεκαπενθήμερο Πολίτη", 4 Μαΐου 1984) που συνεχίστηκαν σποραδικά για να κλιμακωθούν το 1991.

Η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, η Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Φυσικής Κληρονομιάς, το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση Ελλάδας, η Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης και πολλές άλλες περιβαλλοντικές οργανώσεις από όλη τη χώρα υπογράφουν ψηφίσματα κατά της εκτροπής (Βιστονίδα 15/12/1991, Αθήνα 12/1/1992 και 10/2/1992) ενώ κινητοποιούνται τοπικοί φορείς της Αιτωλοακαρνανίας όπως για παράδειγμα οι Δήμοι Μεσολογγίου και Αγρινίου, το Κέντρο Οικοτουρισμού και Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Αιτωλίας (ΚΟ-ΠΕΑ) και ο Σύλλογος Αγρινιωτών Πολιτών για το Περιβάλλον που διοργανώνουν ημερίδα με θέμα "Εκτροπή Αχελώου-Φράγμα Ευήνου" στις 8/2/92 στο Μεσολόγγι.

Αντιρρήσεις εκφράστηκαν και σε άλλες κοινοτικές χώρες (π.χ. στη Βρετανία η Βασιλική Εταιρεία για την Προστασία των Πουλιών (RSPB) έχει υποβάλλει την πρώτη καταγγελία για το θέμα της εκτροπής του Αχελώου στην Επιτροπή Ευρωπαίων Κοινοτήτων τον Αύγουστο του 1991) ενώ το έργο παρουσιάστηκε ως υπόδειγμα μη ορθής χρήσης των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων της Κοινότητας από 66 ευρωπαϊκές περιβαλλοντικές οργανώσεις και το Ευρωπαϊκό Γραφείο Περιβάλλοντος σε συνεντεύξεις τύπου που δόθηκαν ταυτόχρονα στις πρωτεύουσες των δώδεκα χωρών-μελών της Κοινότητας στις 10/2/1992.

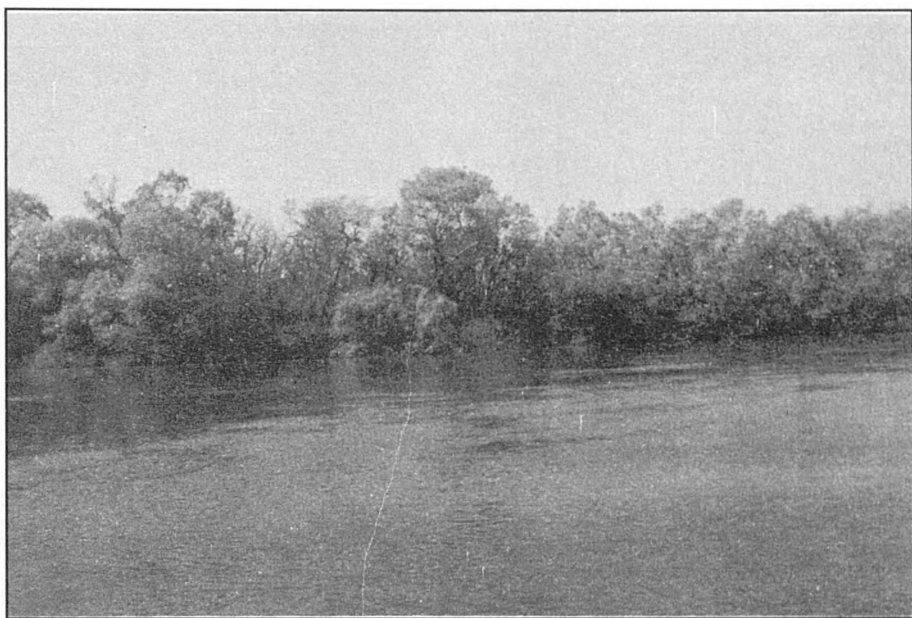
Το ζήτημα απασχόλησε και την Ελληνική Βουλή (1/4/1993) ενώ επανειλημμένα έχουν απασχολήσει και απασχολούν ακόμα τον Τύπο θέματα που αφορούν την οικονομικότητα και διαδικασία ανάθεσης του έργου. Όμως από την άλλη πλευρά το έργο υποστήριξαν ένθερμα όλες οι ελληνικές κυβερνήσεις της τελευταίας δεκαετίας και η πλειονότητα των κατοίκων της Θεσσαλίας. Μεγάλοι θεσσαλικοί δήμοι, Επιμελητήρια και άλλοι φορείς έχουν οργανώσει ειδικές εκδηλώσεις ζητώντας την επιτάχυνση της πραγματοποίησης του έργου. Χαρακτηριστική είναι η πρόσφατη (3-4/4/1993) ανακοίνωση της Εταιρείας Θεσσαλικών Μελετών και άλλων φορέων της Θεσσαλίας που τονίζει τις ωφέλειες για τον τοπικό πληθυσμό και αντικρούει τα περισσότερα επιχειρήματα των επικριτών του έργου. Το όλο θέμα έχει αποτελέσει αντικείμενο έντονης αντιπαράθεσης μεταξύ κατοίκων διαφορετικών περιοχών του κορμού της

για το έργο του Αχελώου

Ελλάδας.

Η πληροφόρηση του πολιτικού κόσμου, των ειδικών επιστημόνων και του κοινού για το έργο του Αχελώου είναι ανεπαρκής. Πολλά καίρια ερωτήματα δεν έχουν απαντηθεί καθόλου ή έχουν δοθεί απαντήσεις χωρίς πλήρη επιστημονική τεκμηρίωση π.χ. (1) Από πού προκύπτουν οι θετικές και αρνητικές συνέπειες του έργου και ποιο το ακριβές τους μέγεθος; (2) Θα επαρκέσει, με βάση τις σημερινές υδρολογικές πληροφορίες (και όχι τα δεδομένα παλαιών περιόδων) το νερό εκτροπής για άρδευση τμήματος του Θεσσαλικού κάμπου και πόσο θα είναι το τμήμα αυτό με βάση τις πραγματικές ανάγκες των καλλιεργειών για νερό; (3) Τί μέτρα έχουν ληφθεί ώστε το άφθονο, κατά τους υποστηρικτές του έργου, αρδευτικό νερό που θα έλθει από την εκτροπή θα χρησιμοποιηθεί χωρίς σπατάλη, αλλά και με τρόπο εθνικά επιθυμητό, δηλαδή, για να κρατηθούν οι αγρότες στις εστίες τους παράγοντας προϊόντα σε ανταγωνιστικές τιμές και χωρίς δυσμενείς συνέπειες για τα αγροτικά και φυσικά οικοσυστήματα του Θεσσαλικού χώρου; (4) Οι εξαγγελθείσες θετικές συνέπειες για τους αγρότες της Θεσσαλίας πώς θα εξασφαλισθεί ώστε να μην έχουν δυσμενείς συνέπειες για την οικονομία και την ποιότητα ζωής του πληθυσμού της Αιτωλοακαρνανίας; (5) Γιατί δεν είχε δημοσιοποιηθεί ενωρίτερα η γνώμη της ΔΕΗ για την οικονομικότητα των υδροηλεκτρικών έργων και ποια προβλέπεται να είναι η διάρκεια οικονομικής λειτουργίας των ταμειυτήρων; (6) Η γεωγραφική ευρύτητα της οικονομοτεχνικής μελέτης του έργου μπορεί να θεωρηθεί επαρκής σύμφωνα με τη σημερινή διεθνή επιστημονική γνώση και πείρα; (7) Ποιά είναι τα συμπεράσματα της αγροτικής κοινωνιολογικής μελέτης, που είναι απαραίτητο να συνοδεύει τέτοιου είδους έργα, για τις περιοχές που θα επηρεάσει το έργο; (8) Η σύλληψη της ιδέας και η μελέτη του έργου έχει ακολουθήσει το πνεύμα και το γράμμα των νόμων 1650/86 και 1739/87 και των οικείων Κοινοτικών Οδηγιών με τρόπο που να πείθει την πλειονότητα των ειδικών επιστημόνων; (9) Τι διδάγματα έχει αποκομίσει σήμερα η διεθνής επιστημονική κοινότητα από την εκτέλεση και λειτουργία παρόμοιων έργων που έχουν γίνει σε άλλες χώρες;

Η έλλειψη υπεύθυνων και τεκμηριωμένων απαντήσεων στα ερωτήματα αυτά και οι αναπόφευκτες απλουστεύσεις της κοινής λογικής κάνουν όλο και πιο πειστικά τα περισσότερα από τα επιχειρήματα των επιστημόνων που επικρίνουν το έργο. Οι ως τώρα αβεβαιότητες που πλανώνται γύρω από το θέμα του Αχελώου επιτρέπουν στον απλό πολίτη να συμπεράνει ότι η ιδέα του έργου ξεκίνησε από αγνής προθέσεως πολιτικές πρωτοβουλίες που δεν έλαβαν υπόψη τους τη σύγχρονη ελληνική και διεθνή επιστημονική γνώση και πείρα.

Ποταμός Αξίος, φωτ.: Δημήτρης Μπαμπαλάνας

● Στις 21-24 Μαρτίου έγινε στην Αθήνα το 1ο Διεθνές Συνέδριο για το Περιβάλλον που οργάνωσε το ΓΕΩΤΕΕ με θέμα "Μεσόγειος: Περιβάλλον - Αγροτική Ανάπτυξη - Ποιότητα Ζωής".

● Διεπιστημονική Συνάντηση με θέμα "Σύγχρονα παγκόσμια προβλήματα και η ευθύνη του επιστήμονα" οργάνωσε το Εργαστήριο Εκπαίδευσης για την Ειρήνη στις 30 και 31 Μαρτίου στην αίθουσα τελετών του Α.Π.Θ. Το αυξημένο ενδιαφέρον της επιστημονικής κοινότητας για το περιβάλλον ήταν εμφανές ιδίως στην επιλογή των θεμάτων των ομιλητών της πρώτης ημέρας (παγκόσμια περιβαλλοντικά προβλήματα, δίκαιο και περιβάλλον, κλπ.). Στη διάρκεια της Συνάντησης ο καθηγητής Οικολογίας του τμήματος Κτηνιατρικής κ. Στέλιος Κυλικίδης μίλησε με θέμα "ελληνικοί υδροβιότοποι και η διεθνής τους διάσταση" και η επίκουρη καθηγήτρια Οικολογίας του τμήματος Βιολογίας κ. Μυρτώ Πυροβέτση ανέπτυξε την έννοια της αειφορίας.

● Συνέδριο με θέμα την τεχνολογία του περιβάλλοντος για τον Μεσογειακό χώρο οργάνωσε το ΤΕΕ στο πλαίσιο της HELLECO 93 στην Αθήνα από 1 - 4 Απριλίου.

● Στις 5 - 9 Απριλίου έγινε στη Θεσσαλονίκη το 6ο Διεθνές Συνέδριο Ζωογεωγραφίας και Οικολογίας της Ελλάδας και των Γειτονικών Περιοχών με τη συμμετοχή 150 περίπου επιστημόνων από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

● Στις 9 - 16 Ιουνίου 1993 θα γίνει στο Κουσίρο της Ιαπωνίας η 5η Συνάντηση των χωρών που έχουν υπογράψει τη Σύμβαση Ραμσάρ για την προστασία των Υγροτόπων Διεθνούς Σημασίας Τα θέματα που θα συζητηθούν κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου εντάσσονται σε τέσσερις ενότητες:

- Προστασία των υγροτόπων Ραμσάρ.
 - Συνετή χρήση υγροτοπικών πόρων.
 - Ίδρυση προστατευόμενων περιοχών σε υγροτόπους.
 - Διεθνής συνεργασία για την προστασία των υγροτόπων.
- Τη συνάντηση θα παρακολουθήσουν εθνικές αντιπροσωπείες ή εκπρόσωποι των 70 χωρών μελών της Σύμβασης, καθώς και πολλοί εκπρόσωποι μη κρατικών περιβαλλοντικών οργανώσεων.

● Ημερίδα με τίτλο "Ποταμοί, Λίμνες Μακεδονίας - Θράκης και Διαβαλκανική Συνεργασία" οργάνωσε το ΤΕΕ/ΤΚΜ στις 8 Απριλίου στη διάρκεια της οποίας αναπτύχθηκαν θέματα σχετικά με την ορθολογική χρήση και διαχείριση των υδα-

τικών πόρων και ιδιαίτερα των ποταμών και λιμνών της Μακεδονίας και της Θράκης που η Ελλάδα μοιράζεται με όμορες βαλκανικές χώρες.

● Στις 21 - 24 Απριλίου έγινε στη Φλώρινα και τη Καστοριά το 15ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ελληνικής Εταιρείας Βιολογικών Επιστημών.

● Στις 26 - 30 Απριλίου έγινε στο Μαρθώνα της Αττικής το 4ο διεθνές Συνέδριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Διατήρηση των Ακτών (E.U.C.C.)

● Στις 21 Μαΐου θα γίνει στη Θεσσαλονίκη ημερίδα του ΡΟΤΑΜΕΣ με γενικό θέμα "Τα προβλήματα και οι προοπτικές ανάπτυξης των παραποτάμιων περιοχών της Μεσογείου".

● Στις 22 - 23 Μαΐου θα γίνει στο Ευρωπαϊκό Κέντρο Δελφών συνέδριο με θέμα "Η διείσδυση του Κοινοτικού Δικαίου Περιβάλλοντος στην Ελλάδα".

● Στις 4 - 6 Ιουνίου θα γίνει στην Ξάνθη το 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ιχθυολόγων με θέμα "Διαχείριση εσωτερικών υδάτων και παράκτιων οικοσυστημάτων"

● Η Νομαρχία Έβρου διοργανώνει το 2ο κατά σειρά Δημοσιογραφικό Συνέδριο με θέμα «Τύπος και Περιβάλλον» από 4 έως 7 Ιουνίου στην Αλεξανδρούπολη και Σαμοθράκη.

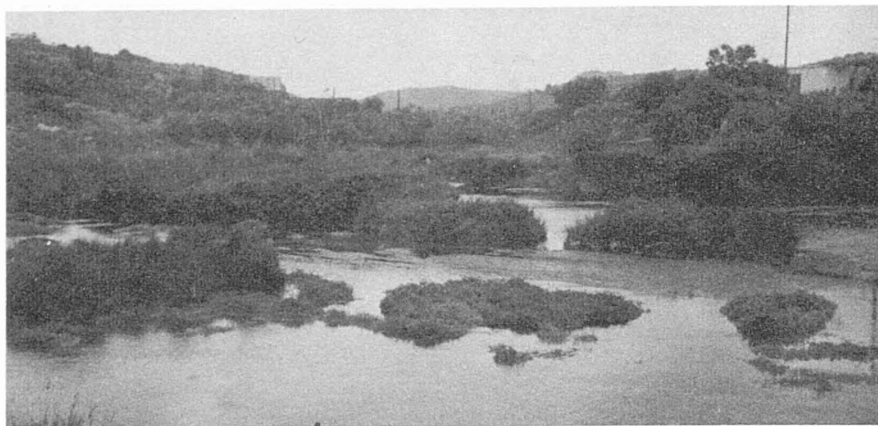
ΕΝΤΥΠΑ

● Ξεπέρασε τα 100 τεύχη το περιοδικό "Νέα Οικολογία" ένα μαχητικό οικολογικό έντυπο που έχει μια συνεχή και σταθερή παρουσία από το 1984 μέχρι σήμερα συμβάλλοντας σημαντικά στην πληροφόρηση και στην ανάπτυξη των οικολογικών ιδεών στη χώρα μας.

● Ειδικό άρθρο για τις επιπτώσεις στο Δέλτα του Νέστου, εξαιτίας της κατασκευής τεσσάρων υδροηλεκτρικών φραγμάτων της ΔΕΗ κατά μήκος του ποταμού δημοσιεύθηκε στο 21ο τεύχος του περιοδικού "ΟΙΚΟΤΟΠΙΑ".

● Κυκλοφόρησε το 2ο τεύχος του τριμηνιαίου περιοδικού "Το Πάντα" που εκδίδει το ελληνικό γραφείο του Παγκόσμιου Ταμείου για τη Φύση με άρθρα για τα δάση, τα προγράμματα προστασίας και ανάπτυξης αραιοκατοικημένων περιοχών, την περιβαλλοντική εκπαίδευση καθώς και τα προγράμματα του Παγκόσμιου Ταμείου για τη Φύση που αφορούν τους ελληνικούς υγροτόπους.

● Το "Κόκκινο Βιβλίο" των Απειλούμενων Σπονδυλωτών Ζώων της Ελλάδας είναι προϊόν εργασίας που έγινε από την Ελληνική Ζωολογική Εταιρεία και την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία. Στην εισαγωγή του βιβλίου γίνεται αναφορά στην ελληνική πανίδα, στις έμμεσες και άμεσες απειλές που υφίσταται και στη σχετική διεθνή και εθνική νομοθεσία. Τα ψάρια, τα αμφίβια, τα ερπετά και τα θηλαστικά χωρίζονται στις κατηγορίες εκλίνοντα, κινδυνεύοντα, τρωτά, σπάνια, απροσδιόριστα, εκτός κινδύνου και ανεπαρκώς γνωστά. Στο τέλος του βιβλίου περιλαμβάνονται και σύντομες αναφορές στα ασπόνδυλα και στη σημασία των βιοτόπων.

Μελέτες οριοθέτησης και διαχείρισης

Οι υπό την εποπτεία του ΥΠΕΧΩΔΕ μελέτες για οριοθέτηση ή διαχείριση (ή και τα δύο) που βρίσκονται, σήμερα σε διάφορα στάδια εκπόνησης, συμπλήρωσης και έγκρισης, αφορούν όλους τους ελληνικούς υγροτόπους του Καταλόγου Ραμσάρ (πλην Μικρής Πρέσπας) καθώς και τον υγρότοπο της Γεωργιούπολης. Οι μελέτες αποσκοπούν στην έκδοση κανονιστικών πράξεων (Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις, Προεδρικά Διατάγματα) σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Η λίμνη Μικρή Πρέσπα, ως αποτελούσα μέρος του Εθνικού Δρυμού Πρεσπών, περιλαμβάνεται στο ευρύτερο διαχειριστικό σχέδιο του δρυμού αυτού, το οποίο έχει εκπονηθεί από τη Διεύθυνση Αισθητικών Δασών, Εθνικών Δρυμών και Θήρας του Υπουργείου Γεωργίας και έχει αποσταλεί στη Νομαρχία Φλώρινας για βελτιώσεις και έγκριση.

Το ΥΠΕΧΩΔΕ, παράλληλα, στα πλαίσια των προσπάθειών του για την οριοθέτηση και διαχείριση και άλλων ελληνικών υγροτόπων έχει προχωρήσει και σε άλλα βήματα π.χ. στην οικολογική αξιολόγηση των εξής υγροτοπικών περιοχών: έλη Αγίου Μάμα και Αρτζάν, λίμνες Άγρα, Χειμαδίτιδα, Ζάζαρη, Χορτάτου και Αλυκής, εκβολές Σπερχειού και Καλαμά, κόλπος Καλλονής.

Για τον Σπερχειό έχει ήδη κυκλοφορήσει μελέτη που συνέταξε η Διεύθυνση Χωροταξίας και Περιβάλλοντος της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

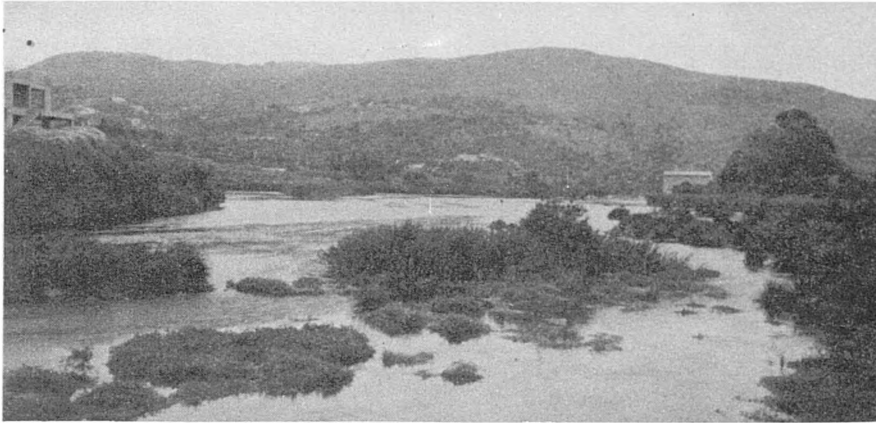
Η Κτηματική Εταιρία του Δημοσίου έχει αναλάβει πρωτοβουλία για να εκπονηθεί διαχειριστική μελέτη του Δέλτα Πηνειού.

Δελταϊκή Ιζηματογένεση του Στρυμόνα στην Κερκίνη

Στις 27 Ιανουαρίου 1993 παρουσιάστηκε στις αρχές του νομού Σερρών η έρευνα του καθηγητή Αντ. Ψιλοβίκου και των συνεργατών του Κ. Αλμπανάκη και Ε. Παπαφιλίππου - Πέννου σχετικά με το πρόβλημα της πρόσχωσης της λίμνης Κερκίνης και της κοίτης του ποταμού Στρυμόνα.

Η ερευνητική ομάδα μελέτησε τη λεκάνη απορροής του Στρυμόνα, αποκτώντας σαφή γνώση για τη δομή, τη λειτουργία και τα προβλήματα της περιοχής αυτής. Μελέτησε επίσης τα υδρολογικά στοιχεία, τα φερτά υλικά, τα υλικά απόθεσης και τα προβλήματα πρόσχωσης στην κοίτη του Στρυμόνα, από την Κούλα μέχρι την Κερκίνη, καθώς και τις διεργασίες απόθεσης και ανάπτυξης του Δέλτα του Στρυμόνα στο βόρειο τμήμα της λίμνης Κερκίνης και προέβλεψε τις μελλοντικές συνέπειές τους στα φυσικά οικοσυστήματα.

Η ερευνητική ομάδα κατέληξε σε προτάσεις για την αντιδιαβρωτική προστασία των κλιτύων και την ελαχιστοποίηση της μεταφοράς φερτών υλικών από τη Βουλγαρία, την παγίδευση και απομάκρυνση των υλικών που αποτίθενται στην κοίτη του Στρυμόνα και την μετάθεση της εκβολής του Στρυμόνα στη λίμνη που, σε συνδυασμό με την απομάκρυνση της ιλύος, θα αντιμετωπίσει το πρόβλημα της πρόσχωσης της λίμνης. Πρότεινε ακόμα τη συνέχιση της έρευνας για τον εντοπισμό των πηγών ρύπανσης του ποταμού και την ολοκλήρωση της μελέτης της λίμνης και εξέφρασε την άποψη ότι υπάρχει ανάγκη να ερευνηθεί και το υπόλοιπο τμήμα του Στρυμόνα, από την Κερκίνη μέχρι τις εκβολές του στον Στρυμονικό Κόλπο, όπου είναι ήδη έκδηλα τα σημάδια της ρύπανσης που τείνουν να αχρηστέψουν τις παρακείμενες τουριστικές ακτές.

Υγρότοπος της Γεωργιούπολης (Κρήτη)

Το Πρόγραμμα Ταχείας Παρέμβασης του Παγκοσμίου Ταμείου για τη Φύση (WWF – Ελλάς)

Το πρόγραμμα Ταχείας Παρέμβασης (Red Alert) είναι ένα πρόγραμμα προστασίας και παρακολούθησης των υγροτόπων που έχει αρχίσει πριν από δύο χρόνια στους υγροτόπους Δέλτα του Εβρου, Δέλτα του Αξιού και τον Αμβρακικό Κόλπο. Στόχος του προγράμματος είναι η αποτροπή της παραπέρα υποβάθμισης των υγροτόπων αυτών με την συνεργασία των τοπικών αρχών και φορέων.

Σε κάθε έναν από τους υγροτόπους αυτούς έχει εγκατασταθεί ένας επιστήμονας που παρακολουθεί κυρίως τις δραστηριότητες εκείνες που μπορούν να τους απειλήσουν έμμεσα ή άμεσα. Οι επιστήμονες καταγράφουν τις απειλές και προσπαθούν να εντοπίσουν τα αίτια που τις προκαλούν. Ενημερώνουν επίσης για τις αξίες των υγροτόπων, αλλά και για τους κινδύνους υποβάθμισης, τόσο τις υπηρεσίες που έχουν κάποια σχέση διαχείρισης με αυτούς όσο και τους πολίτες (γεωργούς, ψαράδες, κυνηγούς κ.λπ.) που ασκούν δραστηριότητες στην περιοχή των υγροτόπων.

Οι επιστήμονες του προγράμματος βρίσκονται επίσης σε επαφή με ένα δίκτυο επιστημόνων, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, που διαθέτουν ειδικές γνώσεις και μπορούν να προτείνουν λύσεις στα προβλήματα των υγροτόπων. Ο συντονισμός του προγράμματος γίνεται από την κα Χρυσούλα Αθανασίου, που είναι εγκατεστημένη στα γραφεία του Κέντρου, και υπάρχει στενή συνεργασία των υπευθύνων του προγράμματος με το Κέντρο.

Οι μεσοχειμωνιάτικες καταμετρήσεις των υδροβίων πουλιών

Οι μεσοχειμωνιάτικες καταμετρήσεις των υδροβίων πουλιών, υπό τον γενικό συντονισμό του Διεθνούς Γραφείου Ερευνας Υδροβίων Πουλιών και Υγροτόπων (IWRB), γίνονται σε όλο τον κόσμο στα μέσα Ιανουαρίου. Η εποχή αυτή, κατά την οποία τα πουλιά έχουν ολοκληρώσει τις μετακινήσεις τους και έχουν εγκατασταθεί στον υγρότοπο όπου θα περάσουν τον χειμώνα τους, προσφέρεται ιδιαίτερα για τη διεξαγωγή καταμετρήσεων οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν στην εκτίμηση του συνολικού πληθυσμού κάθε είδους σε μια χώρα ή σε μια ευρύτερη γεωγραφική ενότητα.

Στην Ελλάδα η μεσοχειμωνιάτικη καταμέτρηση είναι η μόνη μέτρηση υδροβίων πουλιών που γίνεται σε ολόκληρη τη χώρα και για τον λόγο αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία για την εκτίμηση της κατάστασης των διαφόρων υγροτόπων που χρησιμεύουν ως καταφύγια της άγριας ορνιθοπανίδας.

Οι μετρήσεις αυτές, που γίνονται με τη συμμετοχή εθελοντών, καταγράφουν επίσης και τις τυχόν αλλοιώσεις που παρατηρούνται στους υγροτόπους καθώς και τις ανθρώπινες δραστηριότητες που τείνουν να τους υποβαθμίσουν. Συντονιστής της δραστηριότητας αυτής για την Ελλάδα έχει οριστεί από το IWRB ο κ. Γεώργιος Χανδρινός της Διευθύνσεως Αισθητικών Δασών, Δρυμών και Θήρας του Υπουργείου Γεωργίας. Ανεξάρτητα προγράμματα καταμετρήσεων διεξάγει και η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία στο πλαίσιο των επιστημονικών της δραστηριοτήτων.

MedWet

Τον Φεβρουάριο του 1991 διάκοσοι ογδόντα επιστήμονες και εκπρόσωποι οργανώσεων συναντήθηκαν στο Γκράντο της Ιταλίας όπου και συνυπέγραψαν Διακήρυξη στην οποία εξέφραζαν τη "βαθιά ανησυχία τους για τον γρήγορο ρυθμό απώλειας και υποβάθμισης των υγροτόπων της Μεσογείου", καθώς και την προθυμία τους να οργανώσουν μια "δυναμική και μακροχρόνια εκστρατεία για την ανάσχεση των απωλειών".

Η ενέργεια αυτή είχε ως αποτέλεσμα τον συντονισμό των κοινοτικών χωρών της Μεσογείου, διεθνών οργανισμών και μη κρατικών οργανώσεων που, σε συνεργασία με την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, κατέστρωσαν το πρόγραμμα "Δράσης για τους Υγροτόπους της Μεσογείου" (MedWet) ύψους 6.645.000 ECU για την πρώτη τριετή φάση.

Σκοπός του προγράμματος αυτού είναι να εμποδίσει την παραπέρα υποβάθμιση και απώλεια των υγροτόπων της Μεσογείου και να προχωρήσει στην αποκατάσταση των ζημιών που έχουν ήδη γίνει, με στόχο την ολοκληρωμένη διαχείριση, δηλαδή τη συνετή χρήση των πόρων των υγροτόπων και την προστασία της χλωρίδας και της πανίδας τους.

Άμεσοι στόχοι του προγράμματος είναι η διαμόρφωση των πλέον καταλλήλων μεθόδων για την απογραφή των υγροτόπων και την παρακολούθηση των οικολογικών τους παραμέτρων, η δημιουργία της αναγκαίας βάσης πληροφοριών, η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας στον τομέα αυτό, η εκπόνηση προγράμματος σχετικά με την εκπαίδευση και την εξειδίκευση σε θέματα που αφορούν τους υγροτόπους, η διοργάνωση ενημερωτικής εκστρατείας που θα απευθύνεται τόσο στη Δημόσια Διοίκηση, όσο και στους πολίτες, και ιδιαίτερα σ' αυτούς που εμπλέκονται σε ζητήματα χρήσης και διαχείρισης των υγροτόπων.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ

Οι υγρότοποι είναι φυσικές ή τεχνητές περιοχές αποτελούμενες από έλη με ποώδη βλάστηση, από μη αποκλειστικώς ομβροδίατα έλη με τυρφώδες υπόστρωμα, από τυρφώδεις γαίες ή από νερό. Οι περιοχές αυτές είναι μονίμως ή προσωρινώς κατακλυζόμενες με νερό το οποίο είναι στάσιμο ή ρέον, γλυκό, υφάλμυρο ή αλμυρό και περιλαμβάνουν επίσης εκείνες που καλύπτονται από θαλασσινό νερό το βάθος του οποίου κατά τη ρηχία δεν υπερβαίνει τα έξι μέτρα. Καίρια γνωρίσματα ενός υγροτόπου είναι η παρουσία υδρομορφικών εδαφών ή ιζημάτων και υδρόβιας βλάστησης.

Τύποι υγροτόπων

Οι φυσικοί υγρότοποι μπορεί να είναι παράκτιοι ή εσωτερικοί. Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνονται τα ρηχά θαλασσινά νερά, τα δέλτα και οι εκβολές των ποταμών, τα αλμυρά έλη, οι κλειστές ή ανοιχτές λιμνοθάλασσες, οι αμμονησίδες, οι παράκτιοι θαμνώνες κ.λπ. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τους ποταμούς και τα ρυάκια, τις λίμνες με γλυκό ή αλμυρό νερό, τα έλη, τα υγρά λιβάδια, τους καλαμώνες καθώς και τα παραλίμνια ή παραποτάμια δάση και θαμνώνες.

Υπάρχουν επίσης και τεχνητοί υγρότοποι που περιλαμβάνουν τις αλυκές, τις παράκτιες ιχθυοκομικές εγκαταστάσεις, τους ορυζώνες, τις αρδευτικές διώρυγες και τις στραγγιστικές τάφρους, τις τεχνητές λίμνες ή άλλους μικρότερους ταμειυτήρες καθώς και τις λεκάνες καθαρισμού λυμάτων.

Σύμβαση Ραμσάρ για τους υγροτόπους διεθνούς σημασίας

Η Σύμβαση Ραμσάρ είναι μία συμφωνία για την προστασία των υγροτόπων που είναι διεθνώς σημαντικοί για τα υδρόβια μεταναστευτικά πουλιά. Υπογρά-

Ποταμός Λουδίας

φηκε το 1971 στην πόλη Ραμσάρ του Ιράν. Στην Ελλάδα τέθηκε σε ισχύ το 1974. Περιλαμβάνει επίσης υγροτόπους που αποτελούν αντιπροσωπευτικό ή μοναδικό δείγμα για μια βιογεωγραφική περιοχή ή παίζουν σημαντικό ρόλο από υδρολογική, βιολογική και περιβαλλοντική άποψη καθώς και υγροτόπους που συμβάλλουν αποφασιστικά στην επιβίωση των τοπικών κατοίκων.

Ελληνικοί υγρότοποι διεθνούς σημασίας

Η χώρα που υπογράφει τη Σύμβαση

Ραμσάρ υποχρεούται να προστατεύει όλους τους υγροτόπους της και να υποδείξει έναν τουλάχιστον υγρότοπο που θα περιληφθεί στον Κατάλογο των Υγροτόπων Διεθνούς Σημασίας με βάση βιοτικά και αβιοτικά γνωρίσματα και ιδίως τη σημασία του για τα μεταναστευτικά πουλιά. Η Ελλάδα έχει εντάξει στον κατάλογο της Σύμβασης Ραμσάρ ένδεκα υγροτόπους χωρίς αυτό να σημαίνει ότι είναι μικρότερης σημασίας και οι υπόλοιποι ελληνικοί υγρότοποι που υπερβαίνουν τους 250.

Οι ένδεκα ελληνικοί υγρότοποι, ή ορθότερα υγροτοπικές περιοχές, του καταλόγου Ραμσάρ είναι το Δέλτα του Εβρου, η λίμνη Μητρικού με το γειτονικό σύμπλεγμα λιμνών, η λίμνη Βιστονίδα με τη λιμνοθάλασσα Πόρτο Λάγος, το Δέλτα του Νέστου, η λίμνη Κερκίνη, οι λίμνες Βόλβη και Λαγκαδά (Κορώνεια), το Δέλτα των ποταμών Αξιού - Λουδία - Αλιάκμονα με τις αλυκές Κίτρους, η λίμνη Μικρή Πρέσπα, ο Αμβρακικός Κόλπος, η λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου, η λιμνοθάλασσα Κοτύχι μαζί με το δάσος της Στροφυλιάς.

Όπως είναι φανερό οι περισσότεροι δεν είναι συγκεκριμένοι και σαφώς προσδιορισμένοι γεωγραφικά υγρότοποι αλλά υγροτοπικές περιοχές που αποτελούν μωσαϊκό υγροτόπων ή συμπλέγματα υγροτόπων.

ΑΜΦΙΒΙΟΝ

Τεύχος 1, Μάιος - Ιούνιος 1993

Διμηνιαία έκδοση του

Ελληνικού Κέντρου Βιοτόπων - Υγροτόπων

Ταχυδρομική διεύθυνση: Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας -

Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων

14ο χλμ Θεσσαλονίκης - Μηχανιώνας, 570 01 Θέρμη,

τηλ. (031) 473.320, 473.432

Fax: (031) 471.795

Υπεύθυνη Έκδοσης:

Μαρία Κατσακιώρη

Συντακτική Επιτροπή:

Μαρία Κατσακιώρη, Ελ. Ανδρικοπούλου, Σπύρος Ντάφης

Φωτοστοιχειοθεσία - Εκτύπωση:

Υιοί Α. Υφαντή Ο.Ε., Φραγκίνη 9, 546 24 Θεσσαλονίκη

